

SUV RESURLARI MIQDORINI KAMAYISHINI OLDINI OLISH UCHUN OLIB BORILAYOTGAN ISHLAR.

Toshturdiyev Nurbek Nurali o'g'li

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy Universiteti

Gidrometeorologiya fakulteti 2-kurs talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada Yurtimizda suv resurslari miqdorini kamayishini oldini olish uchun olib borilayotgan islohotlar, oqava suvlardan va ichimlik suvlaridan tejamkorlik bilan samarali foydalanish, suvni tejovchi texnologiyalarni joriy etish haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: suv tejovchi texnologiyalar, oqava suvlar, ichimlik suvi, irrigatsiya, daryo, atrof-muhit, atmosfera, muhit, tuproq, islohotlar.

Аннотация. В данной статье представлена информация о проводимых реформах по предотвращению сокращения водных ресурсов в нашей стране, эффективному использованию сточных вод и питьевой воды, внедрению водосберегающих технологий.

Ключевые слова: водосберегающие технологии, сточные воды, питьевая вода, орошение, река, окружающая среда, атмосфера, окружающая среда, почва, реформы.

Annotation. This article provides information about the reforms being carried out to prevent the reduction of water resources in our country, the efficient use of wastewater and drinking water, and the introduction of water-saving technologies.

Key words: water-saving technologies, wastewater, drinking water, irrigation, river, environment, atmosphere, environment, soil, reforms.

KIRISH.

O'zbekiston Respublikasi suv resurslarining asosiy yer ustki oqar manbalari Amudaryova Sirdaryo daryolarining havzalari bo'lib, ularning jami ko'p yillik oqimi 115,6 km³ ni tashkil qiladi, ulardan Amudaryo havzasida 78,5 km³, Sirdaryo havzasida esa - 37,1 km³ oqim vujudga keladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI.

O'zbekistonning suv resurslari Orol dengizi havzasi ega bo'lgan umumiy suvresurslarining faqat bir qisminigina tashkil qiladi, xolos. Bu havzaga Markaziy Osiyoningeng yirik daryolari: Orol dengiziga quyiladigan yer usti oqimining asosiy manbai bo'lgan. Amudaryo va Sirdaryo, gidrografik jihatdan shu havzaga moyil bo'lgan va Orol pasttekisligi hududida joylashgan boshqa daryolar ham kiradi. Bevosita O'zbekiston hududida vujudga keladigan suv resurslarining ulushi Amudaryo havzasi bo'yicha 6 foizni, Sirdaryo havzasi bo'yicha 16 foizni, respublika bo'yicha jami

oqimning taxminan 8 foizini tashkil qiladi. O'rta Osiyoning yuza suvlari resurslari o'lkaning iqlim va orografik xususiyatlariga bog'liq holda g'oyat notekis taqsimlangan. Uning deyarli uchdan ikki qismini egallab yotgan bepoyon tekisliklarida oqar suvlar juda kam uchraydi. Tog'lardan bu yerlarga oqib tushadigan ko'pchilik daryolarga, to ularning quyilish joylariga qadar, bironta ham irmoq kelib qo'shilmaydi. O'lkamiz tog'larida sertarmoq daryolar, kattakichik soy va jilg'alar juda ko'p. Tog'larni o'rab olgan togzoldi tekisliklarida ancha zich bo'lgan sun'iy gidrografik tarmoqlar mavjud. Ular daryolar, soylar va buloqlardan suv olib, tevarakatdagi yerlarga tarqalib ketuvchi irrigatsiya kanallaridan, ariqlardan va shuningdek, zovur hamda kollektorlardan iborat. Tekisliklarda va ayniqsa, tog'oldi tekisliklarida bug'lanish jarayoni juda kuchli bo'ladi. Chunki tog'larda hosil bo'lgan suvlar bu yerda sertarmoq irrigatsiya kanallari va ariqlari orqali keng dala maydonlariga yoyilib, ularning katta qismi bevosita suv yuzasidan, tuproq yuzasidan va o'simliklar orqali atmosferaga bug'lanadi. O'rta Osiyo hududidan oqib o'tuvchi daryolar suvlarining yillik zahirasi 129,7 km³ ga teng bo'lib, ularning daryolar havzalari bo'yicha taqsimlangan.

MUHOKAMA VA NATIJALAR.

Suv hayot, qishloq xo'jaligi, sanoat va atrof-muhit uchun zarur bo'lgan qimmatli va cheksiz resursdir. Dunyoning ko'plab mintaqalarida, jumladan, O'zbekistonda ham aholi sonining ko'payishi, iqlim o'zgarishi, suvdan nobarqaror foydalanish amaliyoti kabi omillar tufayli suv resurslari tobora ortib borayotgan bosim ostida. Suv resurslari qisqarishiga yo'l qo'ymaslik, hozirgi va kelajak avlodlar uchun suv xavfsizligini ta'minlash uchun birgalikdagi sa'y-harakatlar va faol chora-tadbirlar zarur. Asosan qurg'oqchil iqlimli va suv resurslari cheklangan mamlakat bo'lgan O'zbekistonda suv resurslarini saqlash va barqaror boshqarish muhim ahamiyatga ega. Suv resurslari qisqarishiga yo'l qo'ymaslik, suvdan mas'uliyatli foydalanish amaliyotini targ'ib qilish bo'yicha turli tashabbus va strategiyalar amalga oshirilmoqda. Ushbu sa'y-harakatlar suvni tejash, suv samaradorligini oshirish va suv sifatini saqlashga qaratilgan qator tadbirlarni o'z ichiga oladi. O'zbekistonda suv resurslari qisqarishiga yo'l qo'ymaslik bo'yicha olib borilayotgan ishlarning asosiy yo'nalishlaridan biri suvni tejash amaliyotini targ'ib qilishdir. Suvni tejash suvni isrof qilishni kamaytirish, suvdan foydalanishni optimallashtirish va suvni samarali boshqarish usullari orqali suv yo'qotilishini minimallashtirishni o'z ichiga oladi. Alohida odamlar, jamoalar va sanoat korxonalarini suvni tejash va undan oqilona foydalanishga undash uchun aholi o'rtasida targ'ibot-tashviqot ishlari, ta'lim dasturlari va tartibga solish choralari ko'rilmogda. O'zbekiston qishloq xo'jaligida suvdan foydalanish samaradorligini oshirishga alohida e'tibor qaratmogda, bu mamlakatning eng yirik suv iste'molchisi hisoblanadi. Tomchilatib sug'orish, purkash tizimlari va suvni tejash kabi zamonaviy sug'orish texnologiyalarining joriy etilishi qishloq xo'jaligida suvdan foydalanishni optimallashtirish va suv sarfini kamaytirish imkonini beradi. Barqaror qishloq xo'jaligi

amaliyotlari va suvni samarali boshqarish usullarini targ'ib qilish orqali O'zbekiston suv resurslari kamayib ketishining oldini olish va qishloq xo'jaligi mahsuldorligini oshirishni maqsad qilgan. O'zbekistonda suvni tejash va samaradorligini oshirish chora-tadbirlari bilan bir qatorda suv sifatini muhofaza qilish va suv ifloslanishining oldini olish bo'yicha ham ishlar amalga oshirilmoqda. Suv manbalarining sanoat chiqindilari, qishloq xo'jaligidagi oqava suvlar va tozalanmagan oqava suvlar bilan ifloslanishi suv resurslari va aholi salomatligiga katta xavf tug'diradi. Ushbu muammoni hal qilish uchun O'zbekistonda suv sifati monitoringi dasturlari amalga oshirilmoqda, atrof-muhitni muhofaza qilish qoidalariga rioya qilinmoqda, suv sifatini himoya qilish va ifloslanishning oldini olish uchun oqava suvlarni tozalash infratuzilmasiga sarmoya kiritilmoqda. O'zbekiston suv ta'minotini ko'paytirish va cheksiz chuchuk suv manbalariga bog'liqlikni kamaytirish uchun suvni qayta ishlash, tuzsizlantirish va yomg'ir suvini yig'ish kabi innovatsion yechimlarni o'rganmoqda. Suv manbalarini diversifikatsiya qilish va suv ta'minotining muqobil texnologiyalarini joriy etish orqali O'zbekiston suv tanqisligi ta'sirini yumshata oladi va suv ta'minoti tizimini yanada mustahkamligini ta'minlaydi.

XULOSA.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda suv resurslari qisqarishining oldini olish bo'yicha olib borilayotgan ishlar suvni tejash, samaradorlikni oshirish, suv sifatini muhofaza qilish, suvni boshqarishning innovatsion usullarini joriy etishni o'z ichiga olgan ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. Barqaror suv boshqaruvi strategiyalarini amalga oshirish va barcha darajadagi manfaatdor tomonlarni jalb qilish orqali O'zbekiston o'z suv resurslarini himoya qilishi, suv xavfsizligini ta'minlashi hamda o'z xalqi va atrof-muhit uchun yanada barqaror kelajak qurishi mumkin. Hamkorlik, xabardorlik va faol chora-tadbirlar suv resurslarini asrab-avaylash va ulardan kelajak avlodlar uchun foydalanishni ta'minlashning kalitidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi suv xo'jaligini rivojlantirishning 2020 — 2030 yillarga mo'ljallangan kontseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-6024-son Farmoni. 2020 yil 10 iyul.
2. Safoevna, S. Z., & Juraevna, M. N. (2021). Analysis of economic efficiency of the use of irrigated land in agriculture and factors on them. *Journal of Contemporary Issues in Business and Government*, 27(2), 4055-4061.
3. Shoxo'jayeva, Z. S. (2020). Problems and solutions in the water sector of the region. In *НАУКА И ТЕХНИКА. МИРОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ* (pp. 21-24).
4. Safoevna, S. Z., & Sagdullaevna, T. F. (2021). Food provision of the population of the republic of uzbekistan in pandemy conditions: problems and solutions. *ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL*, 77(2), 1320-1325.
5. ZS Shoxo'jayeva. Efficient use of water resources in the agricultural sector. Monograph. T.: - 2012